

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HE 199/2020 vp laeiksi elintarvikemarkkinalain ym. muuttamisesta

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pyytää eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokuntaa ottamaan huomioon otsikkoasian käsittelyssä seuraavat seikat.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyysvaatimukset

Elintarvikemarkkinalain 6 §:ään esitetään merkittävää muutosta elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyyden osalta. Jatkossa pätevyyden edellytyksenä ei enää olisi ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto. EK:n näkemyksen mukaan ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto olisi säilytettävä elintarvikemarkkinavaltuutetun pätevyysedellytyksenä ottaen erityisesti huomioon, että kyseessä on oikeudellisesti haastava lainsäädäntökokonaisuus, jossa on merkittävästi tulkinnanvara ja jossa puututaan elinkeino- ja sopimusvapauteen.

Seuraamusmaksu

Esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta seuraamusmaksun määräämiseen toistuvista, pitkäkestoisista tai luonteeltaan vakavista rikkomuksista (elintarvikemarkkinalain 12a §). Seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi yksi (1) prosentti tuotteet ostaneen toimijan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden kaupan liikevaihdosta viimeiseltä rikkomusvuodelta. Ostajan ollessa viranomainen seuraamusmaksun enimmäismäärä perustuisi lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden vuotuisten hankintojen arvoon.

EK pitää esitettyä liikevaihtoon perustuvaa seuraamusmaksua suhteellisuusperiaatteen vastaisena huomioiden, että kyseessä on pääsääntöisesti yksittäisessä sopimussuhteessa tapahtunut rikkomus. Yhdestä sopimusrikkeestä määrättävää hallinnollista seuraamusmaksua ei voida määritellä elinkeinoharjoittajan lain soveltamisalaan kuuluvan koko liikevaihdon perusteella. Erityisen ongelmallista esityksessä on, että sakon laskenta perustuu käytännössä yhden y-tunnuksen periaatteelle. Kuitenkin käytännössä esim. ravitsemustoimintaa ja päivittäistavarakauppaa saatetaan harjoittaa saman y-tunnuksen alla, jolloin y-tunnukseen pohjautuva liikevaihtoperusteinen sakko on kohtuuton etenkin tilanteissa, joissa rikkomus on kohdistunut vain toiseen hankintakanavaan.

Muutosehdotus vaarantaa lisäksi yksityisen ja julkisen toimijan välistä kilpailuneutraliteettia ollen yksityiselle toimijalle ankarampi kuin julkiselle. Viranomaistoimijan osalta seuraamusmaksun laskentaperusteena huomioidaan hankintojen arvo, kun taas yksityisen toimijan seuraamusmaksu perustuu liikevaihtoon. Liikevaihto pitää sisällään yrityksen katteen, mitä taas hankinnan arvo ei sisällä.

EK esittää, että seuraamusmaksu suhteutetaan loukatun sopimuksen arvoon tai seuraamusmaksulle tulisi säätää euromääräinen yläraja prosenttiperusteisen maksun sijaan niin sanottuna maksimirangaistuksena, kuten monissa muissakin jäsenmaissa on päädytty tekemään. EK korostaa, että kauppatapadirektiivi ei edellytä prosenttiperusteista seuraamusmaksua, ja molemmat edellä esitetyistä vaihtoehtoista ovat sekä kilpailuneutraaleja että mahdollistavat kokonaisharkinnan luon-esityksessä esitetyllä tavalla.

Seuraamusmaksun edellytyksenä oleva huolimattomuus on muutettu lausuntokierroksen jälkeen törkeästä tavanomaiseksi huolimattomuudeksi. EK katsoo, että erityisesti seuraamuksen merkittävyys huomioon ottaen seuraamusmaksun määräämisen tulisi edellyttää vähintään törkeää huolimattomuutta.